

suprarealismul

Copil geopolitic privind nașterea omului, 1943

“Dacă vei juca rolul unui geniu, vei deveni unul”. (Salvador Dalí)

Curente de avangardă

I. Avant-garde- era folosit în sfera militară încă din Evul Mediu, desemnând un mic detașament ce deschidea grosul armatei în înaintarea ei către pozițiile inamicului;

- Termenul capătă valoare figurată încă din Renaștere dar capătă o anumită semnificație, aceea de dușman al tradiției, identificată cu vechile instituții –inclusiv cea a literaturii- și cu toate formele perimate, osificate, pe care speră să le nimicească într-un grandios holocaust purificator (Ovidiu Morar, *Avatarurile suprarealismului românesc*);

- *spiritul avangardist se bazează pe fronda iconoclastă;*

II. ÎNCERCĂRI DE A DEFINI SPIRITUL AVANGARDIST:

- **Eugen Ionescu:** *Prefer să văd avangarda în termeni de opoziție și de ruptură;*

[...] *Avangardistul este opozantul față de sistemul existent. El este un critic a ceea ce este, criticul prezentului- și nu apologetul său;*

- **Matei Călinescu,** *Cinci fețe ale modernității...: avangarda se înscrie în paradigma mai largă a modernismului, în opoziție cu tradiționalismul*

III. Curente reprezentative :

- *expresionismul,*
- *dadaismul,*
- *futurismul,*
- *constructivismul,*
- *deconstructivismul,*
- *suprarealismul.*

ARGUMENT: DE CE SUPRAREALISMUL?

- curenț literar avangardist care are reprezentanți în contemporaneitate;
- se manifestă în mai multe arte: pictură, sculptură, muzică, literatură;
- presupune interzicerea limitelor imaginației;

Definiție: suprarealismul

Curent literar care face parte dintre curentele de avangardă;

Cf. André Breton: suprarealismul ar fi **punct al spiritului în care viața și moartea, realul și imaginarul, trecutul și prezentul, comunicabilul și incomunicabilul, ceea ce este sus și ceea ce este jos, încetează să mai fie percepute contradictoriu.** (cf. Gabriela Duda, *Literatura românească de avangardă*, p 19)

Lectura/comentariul suprarealist:

A. Spre deosebire de alte curente avangardiste care propun disoluția textului, eliberarea de sintaxă și de logică, fragmentarismul (dadaistii, futuriștii), suprarealismul propune principiul pur al

plurisemantismului

un text suprarealist propune simultan mai multe trasee interpretative, eventual contradictorii; textul suprarealist operează cu simboluri iar nu cu figuri de stil.

B. Absența progresiei, textul poate fi prelungit la infinit, nu are o logică a organizării interne și nici un sfârșit determinat.

Manifestări

ȚĂRI ÎN CARE S-A MANIFESTAT SUPRAREALISMUL:

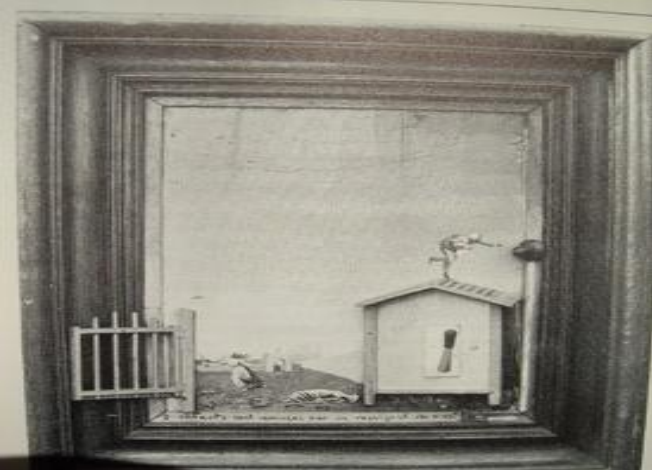
- Belgia, Cehoslovacia, Germania, Elveția, Spania, Anglia, România, Iugoslavia (Europa), S.U.A, Mexic, Brazilia, (America), Asia (Japonia);

Un aspect specific l-a luat în Spania (unde imagismul debordant este o tendință constantă a spiritului spaniol, înclinat spre o deformare a datelor reale, împinse adesea în planul metamorfozelor onirice). În poezie a fost prezent, cu accente diferite, în experiența scriitorilor "generației din 27", ca și alți poeți (Juan Larrea (unde imagismul debordant este o tendință constantă a spiritului spaniol, înclinat spre o deformare a datelor reale, împinse adesea în planul metamorfozelor onirice). În poezie a fost prezent, cu accente diferite, în

THE
SURREALIST
MOVEMENT

in the
UNITED STATES

scriitorilor "generației din 27", ca și alți poeți (Juan Larrea, Rafael (unde imagismul debordant este o tendință constantă a spiritului spaniol, înclinat spre o deformare a datelor reale, împinse adesea în planul metamorfozelor onirice). În poezie a fost prezent, cu accente diferite, în experiența scriitorilor "generației din 27", ca și alți poeți (Juan Larrea, Rafael Garcia Lorca (unde imagismul debordant este o tendință constantă a spiritului spaniol, înclinat spre o deformare a datelor reale, împinse adesea în planul metamorfozelor onirice). În poezie a fost prezent, cu accente diferite, în experiența scriitorilor "generației din 27", ca și alți poeți

Manifeste ale suprarealismului francez

Grup constituit în jurul revistei Littérature, condusă de A. Gide din care mai fac parte: Paul Éluard, André Bréton, Loius Aragon

Max Ernst, "Doi copii amenințati de o privighetoare".

În 1924 **André Breton**, publică **primul** său "Manifest al suprarealismului"

- **Trăsături:**

antitraditionalism, protest antiacademic, explorarea subconștientului, deplină libertate de expresie, înlăturarea activității de premeditare a spiritului în actul creației artistice;

automatism psihic;

atotputernicia visului;

- adevărul și arta se află "în realitatea superioară a anumitor forme de asociație", "jocul dezinteresat al gândirii" eliberate de constrângeri;

S. se situează în afara oricărei preocupări estetice sau morale ;

În 1929, 15 decembrie, Bréton publică **Al doilea manifest al suprarealismului** :

- **Trăsături:**

incidența dialectică între vis și acțiunea socială;

reprezentantul autentic al **suprarealismului "pur"** (la care vor adera, între alții, **René Char** (la care vor adera, între alții, René Char, **Salvator Dali**).

- Se urmărește identificarea imaginilor furnizate de subconștient, încercând o descifrare prin analiză pentru a construi un mesaj organizat compus din imaginile date. Limbajul subconștientului trebuia să fie acela identificat și folosit de suprarealiști pentru că *subconștientul este cel care explică toate transformările din om și libertatea lui* (**A. Breton**)

REPREZENTANȚI AI SUPRAREALISMULUI FRANCEZ

Precursori

Termenul de Suprarealism se datorează lui **Guillaume Apollinaire**, el desemnând o **experiență literară sau artistică ce transcende planul real**

Guillaume Apollinaire

Portretul lui Stéphane Mallarmé (Édouard Manet).

Arthur Rimbaud

Frumos ca întâlnirea fortuită dintre o umbrelă și o mașină de cusut pe o masă de operație.

Lautréamont

Reprezentanți

André **Bréton**. 18 februarie 1896 - d. 28 septembrie 1896

Giorgio De Chirico - *Autoportret*, 1953, 10 iulie 1888, 1953, 10 iulie 1888, Volos, 1953, 10 iulie 1888, †20 noiembrie 1978, 1953, 10 iulie 1888, Volos - †20 noiembrie 1978, Roma, 1953, 10 iulie 1888, Volos - †20 noiembrie

Salvador Domingo Felipe Jacinto Dalí Domenech (11 mai Domenech (11 mai 1904, Domenech (11 mai 1904, Figueras Domenech (11 mai 1904, Figueras - †23 ianuarie Domenech (11 mai 1904, Figueras - †23 ianuarie 1989, Figueras) a fost un pictor spaniol, originar din provincia Catalonia Domenech (11 mai 1904, Figueras - †23 ianuarie 1989, Figueras) a fost un

Marc Chagall: *Autoportret cu șapte degete*, 1912-1913 - Stedelijk Museum Amsterdam (7 iulie 1887, 1912-1913 - Stedelijk Museum Amsterdam (7 iulie 1887, 1912-1913 - Stedelijk Museum Amsterdam (7 iulie 1887, Vitebsk, 1912-1913 - Stedelijk Museum Amsterdam (7 iulie 1887, Vitebsk/Belarus, 1912-1913 - Stedelijk Museum Amsterdam (7 iulie 1887, Vitebsk/Belarus - d. 28 martie, 1912-1913 - Stedelijk Museum Amsterdam (7 iulie 1887, Vitebsk/Belarus - d. 28 martie 1985, 1912-1913 - Stedelijk Museum

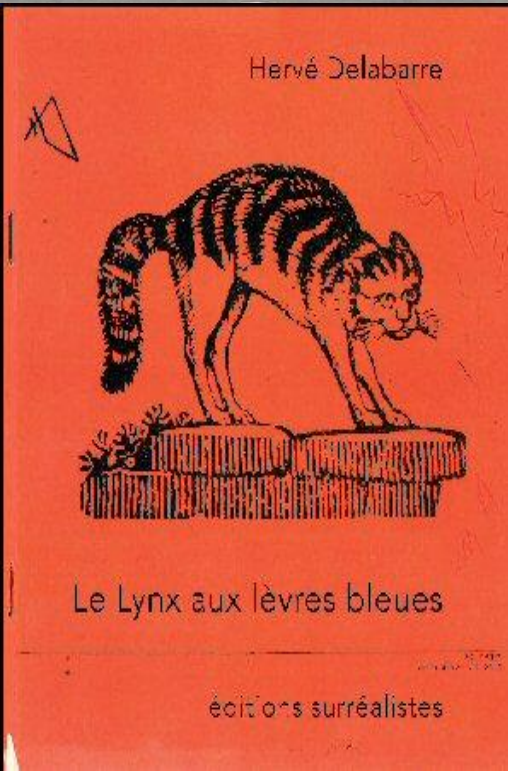
Avangardismul românesc

- **Context politic:** În context românesc nu poate fi vorba despre o ardere sau o incendiere a muzeelor sau bibliotecilor pentru că nu existau elemente de cultură care să ducă la suprasaturare. Dorința de eliberare deplină a omului îi determină pe majoritatea avangardiștilor să adere la ideologii și mișcări extremiste: Tzara și suprarealiștii adera la comunism și idealurile revoluției bolșevice. Reprezentanții S. erau evrei sau intelectuali proveniți din provincie, ostracizați pe plan social .

Suprarealismul românesc

- Primele manifestări ale suprarealismului apar în România ,anii 1924 Primele manifestări ale suprarealismului apar în România ,anii 1924-1934, în special în revistele "urmuș" (scoasă de Geo Bogza (scoasă de Geo Bogza la Câmpina) și "Alge", subintitulată când "revistă de poem și desen", când "revistă ditirambică", editată de Gherasim Luca; S. nu era delimitat clar de dadaism.
- 1945-1947- **singurul grup român declarat suprarealist, cel de-al doilea:** Gherasim Luca, Gellu Naum, D. Trost, Paul Păun, Virgil Teodorescu.
- Reviste : revista *75 HP*, model pentru *unu* (**Sașa Pană**, cel care înființează revista *unu*), *Alge*, *Liceu*, *XX*, *literatură contemporană*, unele numere din *Contimporanul*;

PRIMUL VAL SUPRAREALIST, suprarealismul interbelic

după 1924, este menționată, în Contimporanul, nașterea suprarealismului

- Precursor: URMUZ, SUPRAREALISMUL FRANCEZ
- Prima formă a S. sfida regulile impuse de tradiționalism, *parodiind* forme vechi
- din mișcare făceau parte: Ilarie Voronca, Sașa Pană, Sesto Pașș, Stephane Roll, Geo Bogza.
- Aceștia marchează trecerea de la poezia tradiționalistă la frondă; suprarealiștii experimentează diverse forme de expresie, rezultând aspecte incongruente, neverosimile, repetiții mecanice.

□ Câteva caracteristici:

- **Automatism psihic:** limbajul/ imaginea abstractă putea să aducă în conștient forme ale subconștientului ;
- **prozaismul** (nou gen literar: *reportajul*, practicat de Sașa Pană, Paul Sterian, Gheorghe Dinu, Victor Brauner, Sandu Eliad, ocazional Geo Bogza, B. Fundoianu),
- **relația artă/viață** (*scriu pentru ca viața mă exasperează*, Geo Bogza)
- **antiliteratura** (provocarea șocului, spiritul de frondă);
- **dezarticularea limbajului** (ex: *pictopoezia* lui Ilarie Voronca și Victor Brauner: picturi în ulei peste care se plasau texte sau cuvinte din vocabularul futurist-dadaist pe atunci în plină dezvoltare)

Manifeste suprarealiste românești

1. Vinea. **Jos arta /că s-a prostituat!** Manifest activist către tinerime

2. Sașa Pană: „cetitor, deparazitează-ți creierul!”

Strigăt în timpan

Uncovering the Self,
[Mariu Suarez](#)

Avion

t.f.f-radio
televiziune

76h.p

Marinetti

Breton

Tzara

Riberaumont-dessaignes

Arghezi

Brâncuși

Theo van doesburg

Uraaaa

uraaaaa

uraaaaaaaa

(*unu*, nr.1, apr.1928)

Misterioasa crimă din comuna Buștenari

Autoritățile au deschis o anchetă

Domnișoarei Mimy C.

Ion Anton Boșilcă, numai de douăzeci și unu de ani
cu veleități de mecanic, deocamdată ungător
având buze groase, mușchi strunjiți în oțel
și câteva surori, una mai frumoasă, alta mai urâtă,
dar toate cu suflet putred ca merele căzute din copaci
și una sașie,

Ion Anton Boșilcă, duminică 9 iunie (a.c)

după ce hora satului se sfârșise
cum de a plecat singur prin păduri
să nu se mai întoarcă niciodată?

noaptea de duminică plină cu spaime
și cu foc de pușcă

L-au găsit abia după trei zile, într-un puț de păcură
capul îi era pierdut în întuneric
doar picioarele întinse în sus ca niște disperări
de l-au cunoscut surorile după ghetete galbene cu vârf ascuțit
Țipetele lor au fost atunci cuțite spintecând aerul
și le-am văzut prăvălindu-se din vârful dealului ca niște stânci.

Da, domnișoară, veneau de-a rostogolul

Surorile lui
surorilor lui

Nimeni nu le-a dat ajutor

se zvârcoleau ca viermii în țărână

iar lumea spunea că ele cu nenumărații lor ibovnici
l-au ucis pentru a le fi ferită iubirea de ochii fratelui
care întors de la munca neagră din sondă

mai întâi trebuia să facă și mâncare la găini
surorile fiind ocupate cu musafirii

Cu care apoi se culcau grămadă în singura lor odaie

Din casa părăginită de la marginea pădurii

ion anton boșilcă mai lăsase o fată mare grea
nimeni nu vorbea de păcatul flăcăului ucis
că poate tatăl fecioarei borțoase
îl așteptase cu pușca în pădure
și.

Dar nu s-a aflat cine și cine
Nici chiar când spre sfârșitul săptămânei
Veniră autoritățile puțin cam bete
(sunt atâtea dealuri până la Buștenari, atâtea cărciumi)
și l-au scos afară, întinzându-i trupul negru putrezit
spintecându-l cu cuțite țeasta cu fierăstraie
(doctorul îi juca în mână creierii ca pe niște mărgele)
găsind paisprezece găuri și culcușul
allicelor paisprezece
aproape de ficați

Pe urmă l-au cusut la loc
și dându-l surorilor le-a spus: puneți-l în coșciug.
și fetele l-au plâns: n-avem coșciug și nici bani să-i facem
n-avem

În noaptea ceea, Veta care-i cea mai frumoasă
va fi pândit vreun sondor cu nevasta
lăsată departe în satul din munți
și trăgându-l în umbra rezervorului de păcură
lipindu-se moale de pulpele lui
îi va fi spus:
iubirea noastră costă cât un coșciug.

(unu, nr.20, dec. 1929)

Al doilea val suprarealist

suprarealismul postbelic

- Cuprinde și suprarealiști din primul val care au rămas adepți acestui curent, preluând idei din al doilea manifest literar propus de A. Breton (**Gellu Naum, Gherasim Luca, Paul Păun, Dolfi Trost**). Primii doi îl cunosc pe A. Breton prin intermediul lui V. Brauner.
- În 1948 Grupul Suprarealist Român este dizolvat, trebuind să cedeze locul realismului socialist impus oficial; totuși, **Gellu Naum și Gherasim Luca** vor continua să scrie poezie și proză suprarealistă.

Moartea Moartă (fragmente)

..Cu o extremă voluptate mentală
și într-o stare de excitație
afectivă și psihică neîntreruptă
eu urmaresc..în mine și în afara mea
acest numar acrobatic.. infinitul

Salturile contemplative, active și lubrice
le execut simultan, culcat și în picioare

....
aș putea muri de o mie de ori
fără ca o problemă fundamentală cum e moartea
sa mi se aplice
în dimensiunea ei filozofică

....
Ce mare, ce decepție monstruoasă
din cauza propriului meu personaj
drogat de evoluție
cu o agilitate neîntălnită
la frontiera dintre somn și trezie
între da și nu
posibil-imposibil
ca să mă trezesc brusc
într-un decor inversat
o lume de iluzii
de erori fundamentale
care nu iartă
și care transformă
inegalabila mea inexistentă existență
într-o rană...

Gherasim Luca

Gherasim Luca: *Vierge à la Colonne*, colaj

Poem în Leoparda

Text biblingv

de Virgil Teodorescu

-Fragment-

Sobroe algoa dooy toe founod...

*Sobroe algoa dooy toe founod
Woo oon toe Negaru Hora
Urboe
Revoulud finoe wilot
Entroe twwoe toe sarah doga-
Rabasamahi aroe
Toe strearom prapoi robarago
Oftanod hatum vehon ion
Maaring sculoest simprope uneor adaru iot soelof
Anod dalar habui pirtoe guepa-
Sarah comienco smalol znnng-
Ggoe
Voa woa fooot coon oo arbar
Carbe
Celanot vinwid serpantis especat
Sabroe toe goo intoo doas
Cotts fidusan gresseru [...]*

Peste câteva zile îți vei găsi umbra...

*Peste câteva zile îți vei găsi
umbra care ar orbi fără polul
Nord
între amândouă alternativele sunt
de diamant
marele fluviu aproape sufocat de
atâta întuneric încât ți se lipește de
coapsă ca o șopârlă dimineața
când te scoli
și imediat încep plimbările prin
pădurea goală reveriile car-
nasiere
și copacii iau formele strămoși-
lor
uciși la rădăcinile lor pisici gal-
bene asistate de șerpi le spală
coaja într-o totală uitare de sine [...]*

Drumețul incendiar

Gellu Naum

([1 august](#)(1 august [1915](#)(1 august 1915, [București](#)(1 august 1915, București - [29 septembrie](#)(1 august 1915, București - 29 septembrie [2001](#)(1 august 1915, București - 29 septembrie 2001, [București](#)))

-fragment-

Drumețul incendiar își ascute luminile
ochilor în caiete cu statistici

El își aranjează coafura în ceasornice
(timpul e un pieptene delirant pentru părul
de pe țâțele feciorelnice)

își lasă câte o măsea infectată la fiecare geam
cu firme cu grădini mici

se-ncruntă în fața ciorapilor de mătase vegetală
pipăie cu degete de cunoscător paharele pline ale
somnului

aleargă după mugurii care cresc

în repede învârtire pe loc a arborilor

cunoaște menageriile din căptușeala fiecărei pălării

e-n fiecare pachet cu șuncă sau cu manifeste face de gardă smirnă cu
felinarele

El saltă veveriță în fluiere cu gușe ale vardiștilor

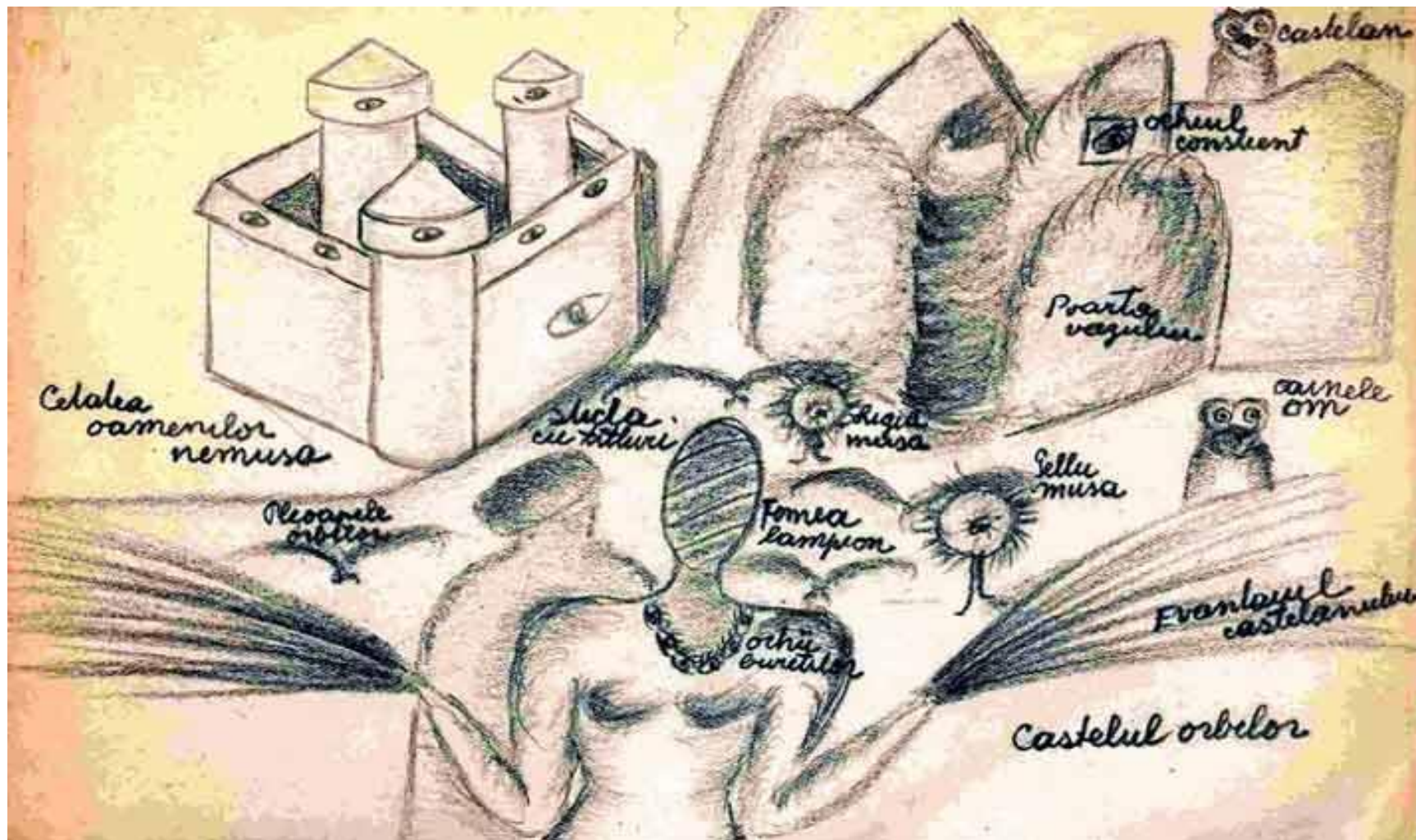
și pipăie chiloții străvezii ai Istoriei

creierul lui face semne cu o batistă

și dacă nu s-ar teme de ridicol

ar putea să fie un popă sau o cravată[...]

desen de Lyggia Naum, la exercițiile suprarealiste

Castelul orbilor

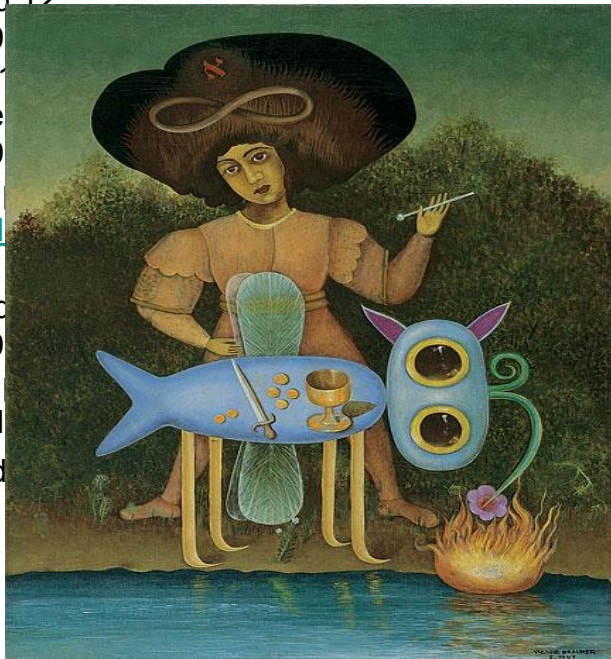
EXEMPLE DE CUVINTE DINTR-UN

MIC VOCABULAR SUPRAREALIST

- > "scriere automată" = după ce și-a eliberat complet spiritul, pentru a se putea exprima dincolo de cuvinte și de sintaxa tradițională, scriitorul redactează ideile brute, fără o gândire organizată.
- > "cadavru rafinat" = scriere realizată de mai mulți participanți, fiecare redactându-și partea ignorând ce a scris precedentul. Toate fragmentele sunt adunate într-un tot care formează "un cadavru".

Reprezentanți ai suprarealismului românesc, PICTURA

Victor Brauner -
Autoportret, 1923
(n. [1903](#), 1923 (n. 1903, [Piatra Neamț](#), 1923 (n. 1903, Piatra Neamț - d. [12 martie](#), 1923 (n. 1903, Piatra Neamț - d.12 martie [1966](#), 1923 (n. 1903, Piatra Neamț - d.12 martie 1923 (n. Piatra Neamț - d.12 martie 1923 a fost un [suprarealist](#) (n. 1903, Neamț - d. 12 martie 1966 a fost un suprarealist originar din [România](#)

**Passivité
courtoise**

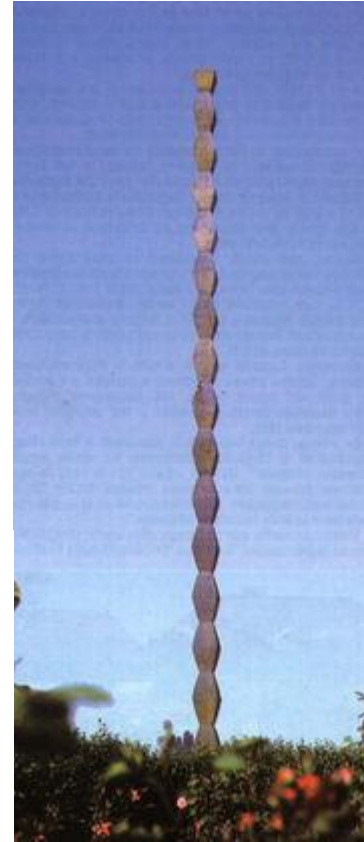
Sculptura

**Alberto Giacometti -
Bărbat și femeie, 1926**

Domnișoara Pogany, Brâncuși

Coloana fără sfârșit, Brâncuși

Muza, Brâncuși

Sugestii pentru evaluare

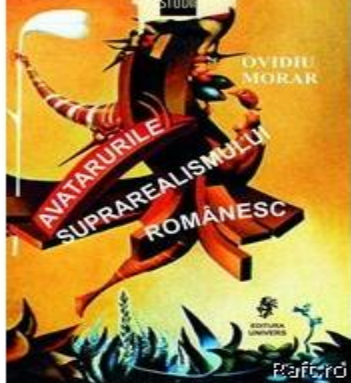
Lucru in clasa:

- 1. Se construiesc cinci grupe: patru grupe identifica tema poeziei (daca poate fi identificata) si trasaturile poeziei suprarealiste din textele propuse, citite mai sus, utilizand citate; liderul sintetizeaza pe tabla rezultatele.

cealalta grupa evalueaza continutul si calitatea prezentarii; liderul sintetizeaza care sunt transformarile de la primii suprarealisti pana la cei contemporani (au in vedere si manifestele **S.**).

Tema acasa:

- 2. Construiti o antologie de poezie suprarealista care sa aiba: coperta, cuprins, argument, texte insotite, daca vreti, de imagini, o recenzie la antologia voastra care sa apartina unui coleg.

Bibliografie

- Duda, Gabriela, *Literatura românească de avangardă*, Editura Humanitas Educational, București, 2004.
- Morar Ovidiu, *Avatarurile suprealismului românesc*,
- Morar Ovidiu, *Avangardismul românesc*, Editura Fundația Culturală Ideea Europeană, București, 2005
- Manolescu, Nicolae - *Despre poezie*, Editura Cartea Românească, Bucuresti, 1987
- Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică.*
- Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*
- www.suprealism.ro/alge.html

Profesor: Aionesei Ionela

